

EEN IJSLANDER AAN DE EVENAAR: TONY JONSSON

Tony Jonsson (1921-2001) was de enige IJslander die tijdens de tweede wereldoorlog als oorlogspiloot met de Royal Air Force meegestreden heeft (met acht overwinningen op zijn actief). Eén karaktertrek van deze man valt in elk geval in het oog: hij had helemaal geen aanleg voor een sedentair bestaan! Na de oorlog bleef hij werkzaam in de luchtvaart (Groenland, Biafra, Congo, enz.) en later doorheen heel de wereld, ditmaal rekening van het bedrijf Cargolux uit Luxemburg. Na zijn pensionering heeft hij zijn herinneringen te boek gesteld in een boeiend werk: *Lucky n° 13 - The eventful life of a pilot* (uitgegeven door Cargolux, Luxemburg).

DOOR GUIDO BOSTEELS

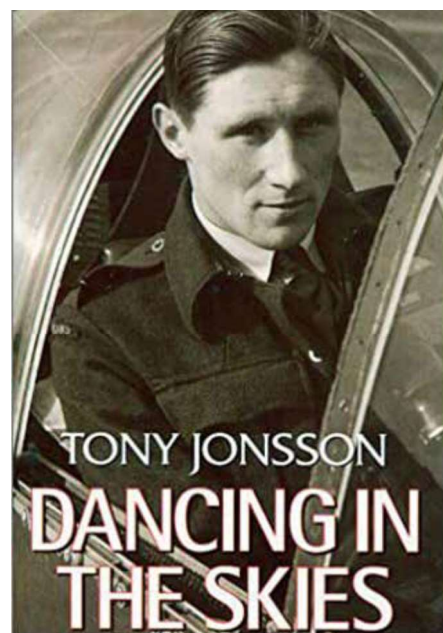
Wat ons in dat boek natuurlijk direct aanbelangt is de herinnering die deze auteur bewaard heeft aan de jaren die hij in Belgisch-Congo doorgebracht heeft. Men vindt er een beschrijving door een onbevangen geest van zijn verblijf in een "modelkolonie" waarvoor hij zijn lof niet onder stoelen of banken steekt. Toen hij er 25 jaar later terugkeerde, viel hem dat zwaar te moede. "Ik kreeg tranen van weemoed in de ogen bij het zien van het verval en de verloederding van Leopoldstad, die ooit een prachtige stad was geweest. Deze mooie en vreedzame dame, die ons zo dierbaar was, toonde nu tekenen van verrotting. Binnen de kortste tijd was het een monster geworden."

Jonsson weet ook een en ander te vertellen over Patrice Lumumba. Kort voor de onafhankelijkheid had Patrice, jawel, een DC3 gehuurd om een verkiezingstournee doorheen Congo te maken. Jonsson was de boordcommandant. Over Lumumba zegt hij: "He had a great personal charm but he was also a charlatan".

In het vliegtuig werkte Lumumba aan zijn toespraken. Maar hij vond toch tijd om geregeld Jonsson te gaan vinden in de cockpit om een praatje te slaan, in het Engels, een taal waarmee onze Patrice behoorlijk overweg bleek te kunnen. Jonsson heeft de opruiende toespraken gereconstitueerd die Lumumba bij elke tussenstop voor enthousiaste menigten ten beste gaf:

"Broeders en zusters! Jullie weten allemaal dat de blanken in ons land veel rijker zijn dan de zwarten. Waarom? Dat is omdat wij als slaven voor hen werken en zij de vruchten van ons slavenwerk op zak steken. De blanken wonen in mooie villa's en wij wonen in hutten. De blanken rijden in luxueuze auto's terwijl wij al blij mogen zijn als wij ons een fiets kunnen permitteren. Wij moeten dat allemaal veranderen en dat zullen wij doen als ik aan de macht gekomen zal zijn! Wij moeten ons van de blanken ontdoen opdat zij ons niet langer bestelen! Dan zullen wij in die villa's kunnen wonen zoals zij. Goud en diamant worden uit onze bodem gehaald. Die rijkdommen worden door de blanken gestolen en naar het buitenland verzonden. Wanneer wij op de stroom varen met de raderboten moeten wij betalen en waar gaat dat geld naartoe? Ja, in de zakken van de blanken. Wanneer wij met de trein reizen, moeten wij betalen. En waar gaat het geld naartoe? Ja, jullie kennen het antwoord, recht in de zakken van de blanken. Maar dat gaat veranderen. Mijn partij gaat een grote overwinning behalen bij de verkiezingen en de macht in handen nemen om het land te besturen. Die blanke dieven zullen eruit gegooid worden en dan, broeders en zusters, zullen jullie kunnen reizen zoveel het u lust -en gratis!"

Jonsson citeert ook een sprekend voorbeeld van politieke onvolwassenheid. Bij een tussenstop vroeg hem een luchthavenbediende of het waar was

dat de "onafhankelijkheid" per Boeing 707 zou arriveren, een nieuw vliegtuigtype dat rond die tijd in gebruik was genomen. De man, die toch een vorming gekregen had, beeldde zich in dat die onafhankelijkheid als een postpakket in Congo afgeleverd zou worden.

Na meegewerkt te hebben aan de evacuatie van vluchtelingen, besloot onze piloot Congo te verlaten, niet zonder wederzijds ontroerd afscheid te hebben genomen van zijn trouwe bedienden.

Het boek van Jonsson is natuurlijk geen wetenschappelijke analyse van de gebeurtenissen maar het brengt ons het getuigenis van een onbevooroordeeld buitenlander die vanwege zijn beroep gewoon is om de meest verscheiden toestanden over de wereld heen concreet en accuraat te beoordelen. ■